מפניני הפרשה - מאמר

שני בגדי כהונה יוצאי דופן

פרשת תצוה עוסקת בכהנים ובבגדיהם והתורה מפרטת את בגדי הכהונה אותם אמורים לעשות חכמי הלב: "**ואלה הבגדים אשר יעשו: חשן אפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט**" (פרק כח', ד'). התורה מונה ששה בגדים, והרי אנו יודעים כי יש שמונה בגדי כהונה?! - שניים מהם - ציץ ומכנסיים - לא נזכרו כאן. הטור כותב - "**הזכיר כולם מלבד ציץ ומכנסיים - ואפשר מפני שאמר ואתה תדבר אל כל חכמי לב, ואלו השניים אין חכמה בעשייתם**".

נקודה נוספת בקשר לבגדים אלו היא שאין ההתייחסות לשניהם דומה. הכתוב בהמשך מתייחס לעשיית כל בגד בנפרד, ומתייחס לציץ כמו לאחד מהבגדים ומזכיר אותו ביניהם - "**ועשית ציץ זהב טהור**..." (פרק כח', לו'). לעומת זאת המכנסיים נותרים מחץ לתמונה, ורק לאחר שהתורה מפרטת את עשיית כל הבגדים ומורה למשה "**והלבשת אתם את אהרן אחיך ואת בניו אתו ומשחת אתם ומלאת את ידם וקידשת אתם וכהנו לי**" (כח', מא'), אז היא מצוה "**ועשו להם מכנסי בד**" (כח', מב'). לפי זה כביכול אין המכנסיים כשאר בגדים שעמם מתבקשים הכהנים לכהן. אכן הרשב"ם בפירושו לפסוק ד' כותב: "**ומכנסיים לא הוצרך להזכיר כאן, שאינו מזכיר אלא בגדים העשויים לכבוד**".

בגדי כהונה לא באו אלא לכבוד ולתפארת, כפי שמדגישה התורה בתחילת הדיבור על הבגדים - "**ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת**" (פרק כח', ב') ובסוף הדיבור עליהם: "**ולבני אהרן תעשה...לכבוד ולתפארת**" (פרק כח' מ'). אבל המכנסיים אינם לכבוד ולתפארת, אלא "**לכסות על בשר ערוה**" (פרק כח' מב'). מבחינה זאת הכהנים בעצם לא שונים משאר בני אדם. אמנם הם צריכים להקפיד על כך יותר, שהרי התורה מצווה לגבם לא לעלות במעלות על המזבח כדי שלא תיגלה עליו ערוות העולה (פרק כ' כג').

להרחבת עניין זה, מעניין לסקור את ההתפתחות ההיסטורית של הלבוש כפי שהיא משתקפת בתורה. בשעותיהם הראשונות הסתובבו אדם וחוה עירומים. כנראה היה יפה להם להיראות כפי שבראם הקב"ה. אולם לאחר שחטאו, התביישו בעירום זה, ועוד בגן עדן - תפרו לעצמם חגורות מעלי תאנה, ואחר כך הקב"ה הוסיף והתקין להם כותנות עור והלבישם. ומאז הפך הלבוש למלווה הכרחי לאדם המשמש לו כמגן וכמסתור למבושיו, וגם כמזכרת לעוון הראשון. יש בהקמת המשכן ובהימצאותו בקרב מחנה ישראל, כמין חזרה למצב שהיה בגן עדן מקדם. והדבר עולה מדברי חז"ל במדרש הגדול מ' לד' - "**חביב המשכן מגן עדן, שזה נקרא גן, שנאמר: 'ויטע ה' אלוקים גן בעדן מקדם', אבל משכן נקרא גני - 'באתי לגני אחתי כלה'**". וכדרך ששם בגן עדן התהלך הקב"ה כביכול בקרב הנבראים, ואדם וחוה שמעו את קול אלוקים מתהלך לרוח היום, כן בהיות המשכן במחנה, שוכן הקב"ה בקרב מחנה ישראל.

אם כן, יכלה לעלות מחשבה, שעם השיבה למצב התחילי, ניתן לשוב גם לתמונה התחילית של עירום, ושוב יתהלכו הבאים אל הקודש כפי שהלכו אדם וחוה קודם החטא. לכך באה התורה ומזהירה ביותר מפני גילוי ערווה במקום הקודש (אכן הייתה עבודה זרה ששימשו לפניה עירומים. כדברי הרמב"ם במורה נבוכים פרק ג' מה': "וכבר ידעת פרסום עבודת 'פעור' בזמנים ההם, אשר היתה בגילוי הערווה"). ומצווה לעשות מכנסי בד לכסות בשר ערווה. ונראה שיש בכך כדי ללמד שחזרה למצב בראשיתי אינו בהכרח שיבה מוחלטת, ושיש ודברים שנקבעו כבר, קנו להם אחיזה ואין לשנותם.

בין אדם לחבירו

אם רואה אדם את חבירו שהוא עצוב מפני דלותו, או מפני איזה צרה אחרת חלילה ואינו יכול לעזור לו, מצווה על כל פנים לדבר על לבו ולהפיג ממנו את דאגתו וזה נכלל בגמילת חסד.

בכמה מקומות במקורותינו כתוב, שאפילו אם אדם הוא דל ואין ידו משגת לעסוק בגמילות חסד כספית, יוכל להשיג מידה זאת בלא כסף ובלא מחיר, ע"י שידבר על לב העני ויהיו בדברי נחת וחיזוק, וינחמנו ממעשיו ומעיצבון ידיו ויכבדהו, ושכרו גדול מאד שמזומן עבור מצווה זו לחיי העולם הבא.

שואל ומשיב

שאלה: מהי הדרך הנכונה לקיים מצוות "**לבסומי בפורים עד דלא ידע**"?

תשובה: מובא במסכת מגילה דף ז: "אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ובהמשך מסופר שם על מקרה טראגי שארע לרבי זירא בעקבות זה שחברו התבסם בסעודת פורים.

גמרא זו נפסקה להלכה ברמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב' טו': "כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות..." וכתב בהגהות מיימוניות שם: "כתב ראבי"ה דכל הני למצוה בעלמא ולא לעכב".

מרן בשו"ע סימן תרצה' - ב' פסק גמרא זו להלכה: "חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". מרן אומנם לא ביאר את הדרך הנכונה לקיים מצווה זו אבל הרמ"א בהגה הדגיש: "ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו, וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים".

בביאור הלכה סימן תרצה סעיף ב' ד"ה "עד דלא" כתב: וזה לשון המאירי חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר ומכל מקום אין אנו מצוין להשתכר ולהפחית עצמינו מתוך השמחה שלא נצטווינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת ה' יתברך והודאה על הנסים שעשה לנו...וזה לשון החיי אדם: כיון שכל הנס היה ע"י יין לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשתות יותר מהרגלו כדי לזכור הנס הגדול ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצווה מן המצות בנטילת וברכה...מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיו לשם שמים".

וכן כתב ה 'שפת אמת' על הגמרא שם: "...נראה לפרש דאין הכוונה שמחויב להשתכר כל כך...אבל אפילו קודם השיעור יוצא כל שעוסק במשתה..."

סיכום: מצווה ולא חובה על כל אדם ל "בסומי" בפורים עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. והכוונה שישתה מעט יותר מהרגלו וישן. ולא טוב עושים אותם בני אדם ששותים לשוכרה ומזלזלים בעצמם ובכבוד שמים.

מפניני הפרשה - רעיון

היכן נעלם מזבח הזהב?

בפרשת "תרומה" נצטוו ישראל לעשות ארון, כפורת, כרובים, שולחן, מנורה, ומזבח העולה. את יריעות המשכן וקרשיו, בריחיו ואדניו. אבל היכן מזבח הקטורת - מזבח הזהב, שהיה בין השולחן והמנורה? בפרשת "תצוה" פירוט לגבי עשיית בגדי הקודש של אהרן הכהן, תהליך חנוכת עבודתם בקודש, והבטחת ה': "ונועדתי שמה לבני ישראל...ושכנתי בתוך בני ישראל...", ואחרי כן כתוספת נלווית הציווי: "ועשית מזבח מקטר קטורת...וציפית אותו זהב טהור...והקטיר עליו אהרן קטורת סמים בבוקר, בבוקר". מדוע בא ציווי זה לאחר חתימת עניין המשכן וכליו, והבטחת הקב"ה להשראת שכינתו בו?!

המשכן מקום עבודת ה', וכל פרט בו מכוון להזדככות בפרט מסויים. הארון והלוחות: על לימוד התורה לשמה בענווה. המנורה הטהורה: על זיכוך המידות לזהב טהור, כשמן זית זך. השולחן: על קדושת האכילה וכשרות הפרנסה, ומזבח העולה: על עבודת ה' במסירות ובהתלהבות, בגדי הכהן הגדול מכפרים על עבירות ופגמי המידות. ויש את הקטורת, שבכוחה וסגולתה להמתיק את הדינים ולבטל את הקטרוגים. אהרון הכהן עצר את המגיפה ע"י הקטורת, וידוע שלימוד מעמיק של פרשת הקטורת מסוגלת להשפיע טובה וברכה.

נראה שהתורה מדגישה, שאי אפשר לפעול ישועות אם לא עוברים לפני כן בכל המסלול של ההתעלות וההתקדשות: לימוד תורה, זיכוך המידות, קדושת האכילה ועבודת ה' בהתלהבותו לדאבון ליבנו, פשתה תופעת "מקובלים" המתיימרים לפעול ישועות, אבל הם ריקים מתורה ויראה. הם מתיימרים לתת סגולות, קמעות וכו'. אבל אנו יודעים שגם התפילה נמשלה לקטורת – "תיכון תפילתי קטורת לפניך" – והיא מקובלת אם קדמה לה התעלות ועמל בתורה.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

חנניה בן רחל דנינו ז"ל
יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ע"ה
גבריאל בן שרה ברסימנטוב ז"ל
יוסף אבישב בן מיכל אסתר עמיחי ז"ל

סמ"ר עומר בן תהילה ון גלדר הי"ד
הרב אשר בן חנה עמיר ע"ה
וואהב (סעיד) בן חממה עוגן ז"ל
אדוניהו בן רפאל הכהן ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

ברכה בת יהודית סבאן ז"ל
ז'קלין בת אסתר אדרי ע"ה
רחל בת שמחה סייאג ז"ל
רבקה (פרי) בת ג'ונג'ון ואברהם ז"ל

אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה
איזה בת סעדה נחמיאס ז"ל

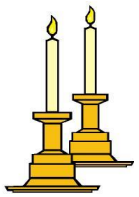
בס"ד י' לחודש אדר ה'תשפ"ו
שנה שלושים ואחת גליון מספר 23
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת תצוה
שבת זכור
מפטירים בשמואל א'

תימנים: יד' - נב' - "ותהי המלחמה"
ספרדים: טו'- א' - "ויאמר שמואל".
אשכנזים: טו' - ב' - "כה אמר ה'"

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת:	17:18
יציאת השבת:	18:16
זמן רבנו תם:	18:49

המגילה וקריאתה בפורים עפ"י פסיקת השו"ע ופוסקים אחרונים

הקדמה

נצחיותה של מגילת אסתר ושל ימי הפורים, באו לידי ביטוי במגילה עצמה: "**וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם**" (פרק ט') ובדברי חז"ל לדוגמא במסכת מגילה דף י': "**יחיה לה' לשם - זו מקרא מגילה, לאות עולם לא יכרת - אלו ימי פורים.** וכן בדברי הפוסקים לדוגמא בדברי רמב"ם הלכות מגילה פרק ב' – יח': **כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם, ואע"פ שכל זיכרון הצרות יבטל שנאמר (ישעיהו ס"ה) כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו שנאמר (אסתר פרק ט') 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם'.** הרמב"ם לא התייחס לשאר המועדים, ורק ציין את ניצחיות המגילה, אולם בילקוט שמעוני משלי הובא: "...**שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם**".

נראה לומר שניצחיות המגילה קשור ישירות למסר חשוב העולה ממנה והוא: חשיבותה האדירה של אחדות ישראל - מהמגילה עולה שהמעבר מ"**ישנו עם מפוזר ומפורד**" ל"**לך כנוס את כל היהודים**", הביא ישועה גדולה לעם ישראל. לאור חשיבותו, ונצחיותו של מסר זה (מסר שמודגש הן בתורה שבכתב והן בתורה שבעל פה) ראוי הוא שיועבר ויקבע לנצח, גם בימות המשיח.

עוד בעניין תוכנה של המגילה - תשובות רבות נאמרו לשאלה: מדוע לא נזכר שם ה' במגילה, אף לא פעם אחת? אחת התשובות שנראה להשיב היא: המאמין התמים, אינו מבדיל בין נס לטבע, אלא יודע בוודאות שכל במתרחש הוא בהשגחת ה' במציאות העולמית. כמו קברניט הנוהג את הספינה, שבין בשעה שהים רגוע ושקט ובין בשעה שהוא סוער, בלי הנהגתו לא תוכל הספינה להגיע אל מחוז חפצה, אלא שבשעת סערה מורגשת הנהגתו לנוסעים, יותר מאשר בנסיעה שקטה ורגועה.

מרדכי ואסתר העלימו לחלוטין את שם ה' מהמגילה, כדי להראות לישראל שאפילו אם נעלם הוא ה' בתקופת הסתר פנים, בכל זאת נעשה נס, אף אם הוא בלתי גלוי. הניסים הגדולים שאנו חווים בתקופה זו של תחילת הגאולה הם תחילת התבהרות החושך האופייני לתקופה זו, והם מבהירים יותר ויותר את מציאות ה' בתוכנו, המצעיד אותנו לקראת הגאולה השלימה, עת יתקיים בנו חזון הנבואה: "**כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה**" (ישעיה ס')

פרטי הלכות במקרא מגילה

א. מצוה מן המובחר לקרא את המגילה ברוב עם, ולכן מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה, ואפילו אם יש בבית המדרש מאה איש מצוה שילכו לבית הכנסת לקוראה בצבור, שברוב עם הדרת מלך. ואפילו כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם, היו מבטלים העבודה של בית המקדש, והולכים לשמוע מקרא מגילה עם הצבור, משום פירסומי ניסא.

ב. יש להתרעם על אלו המקפידים בליל פורים לקרא את המגילה יחד עם כל אנשי הקהילה, אך בבוקר מתפללים במנינים קטנים בזמנים שונים, ולא מקיימים "**ברוב עם הדרת מלך**", וצריכים הם לארגן תפילה בזמן אחד.

ג. אם יש הפרעות בבית הכנסת שאי אפשר לו להתגבר עליהם וכתוצאה מהם אינו יכול לשמוע קריאת כל המגילה כראוי, יכול לקרותה בעשרה.

ד. גם מי שבירך את כל הברכות וקרא המגילה בבית הכנסת, יכול לחזור ולברך הברכות כולם, לרבות ברכת שהחיינו, להוציא את הנשים בביתו.

ה. יש נוהגים שכל הקהל שבבית הכנסת עומד בשעת ברכות המגילה, ואח"כ יושב וקוראים המגילה. ויש נוהגים שהקהל יושב בין בשעת קריאת המגילה בין בברכותיה ואעפ"י המנהג הראשון עיקר, בכל מקום יעשו כמנהגם.

ו. גם כשקוראים בבית להוציא את הנשים ידי חובה, נכון שיעמדו בעת הברכות. אבל קריאתה בבית אינה צריכה מעומד.

ז. מנהג כל ישראל שהקורא את המגילה פושט אותה כאיגרת, כלומר פושטה כולה ואינו מניחה כרוכה אלא כופל אותה דף על דף להראות הנס, וכשיגמור לקוראה, חוזר וכורכה כולה, ואז מברך את הברכה לאחריה.

ח. לקריאת המגילה צריך לחזור אחר עשרה שיהיו בזמן הקריאה, ואם אי אפשר בעשרה קורים אותם ביחיד. הרמ"א כתב שאם קראו אותם בציבור, ואיזה יחיד לא שמע את הקריאה, יוכל לקרוא אפילו לכתחילה ביחיד, הואיל וקורין אותם באותה העיר בעשרה. אולם במשנה ברורה כתב שדין זה שהביא הרמ"א אינו מוסכם לשאר פוסקים, לכן, אפילו במצב זה על האדם להדר אחרי עשרה אנשים לקריאת המגילה.

ט. כדי לצרף עשרה לצורך קריאת המגילה יכולים לצרף עשרה שיצאו ידי חובתן עכשיו בקריאה זו, אבל אפשר לצרף לקריאת היחיד, אפילו תשעה אנשים שכבר יצאו ידי חובתן, וישמעו הקריאה, ודינו בקריאה בציבור, ואפילו אם הלכו מקצתם לאחר תחילת הקריאה, כל שנשאר רוב מנין נחשב בקריאה בעשרה.

י. הדבר ברור שבקריאת מגילה לנשים עשר נשים נחשבות כציבור לעניין זה. אולם הרמ"א בהגה הסתפק אם ניתן לצרף אנשים ונשים לצורך עשרה במקרה כזה, ולכן אין לצרף אנשים ונשים לעשרה אלא רק כאשר אין אפשרות אחרת, וקטנים מבר מצווה בוודאי שלא ניתן לצרפם.

יא. בקריאת המגילה אין מדקדקים בטעויותיה, ויש אומרים שדווקא בטעות שהלשון והעניין אחד (שלא משתנה משהמשמעות) כגון לקרא "יהודים" או "יהודיים" אבל מדקדקים בטעות המשנה את המשמעות.

יב. אפילו שאין בזה חובה, נהגו רבים מקהילות ישראל לדקדק לקרא בשני נוסחים מילים שנפלה בהם מחלוקת במסורת: "**ויהי כאמרם אליו יום ויום**" (פרק ג' ד') שוב "**באמרם**". "**להשמיד להרוג ולאבד**" (פרק ח' יא') שוב "**ולהרוג**", "**ואיש לא עמד בפניהם**" (פרק ט' ב') ושוב "**לפניהם**".

פינת העורך

"**ועשית מזבח מקטר קטורת...**" (פרק ל' - א') מדוע מזבח הקטורת נזכר לאחר כל כלי המשכן, המשכן, בגדי הכהונה, קרבנות המילואים, ומשיחת הכלים והכהנים? כתב בספר "בעלי ברית אברהם" שהקטורת רומזת על סודות עליונים שבתורת הנסתר. ובא הכתוב ללמדנו, שאין לעסוק בתורת הקבלה והנסתר, אלא לאחר שיהיה האדם מושלם בתורה ובמצוות, ולאחר שימלא כרסו בש"ס ופוסקים, ורק אז יגש אל הקודש!

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לנכד היקר והאהוב אריאל יחיאל עטרי הי"ו ולכל בני משפחתו משפחת עטרי ומשפחת בוחניק לרגל הגיעו למצוות.
יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלה ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב ליעקב ושושנה פולטוב הי"ו לרגל נישואיהם.
ברכות להם ולכל משפחותיהם משפחת פולטוב ומשפחת ניאזוב הי"ו
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

ישא ויתן באמונה

מקור בתלמוד

הגמרא במסכת שבת דף לא: מציגה את השאלות שנשאל אדם בבית דין של מעלה, והראשונה בהן היא על נאמנותו במסחר: **"אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? עסקת בפריה ורביה? צפית לישועה? פלפלת בחכמה?..."**

פסיקתא רבתי

בפסיקתא רבתי פיסקה לא' מפורש שהניסיון של האדם במשא ומתן, הוא אבן בוחן לכל אישיותו החברתית והרוחנית: **"והישר בעיניו יעשה - זה משא ומתן, מלמד שכל מי שנושא ונותן באמונה - רוח הבריות נוחה הימנו, ומעלין עליו כאילו קיים את כל התורה כולה".**

פסיקת הטור

בסימן קנו', אחרי הלכות בית הכנסת, כתב הטור דרך נכונה, כיצד יפתח האדם את מידת האמונה בשעה שעוסק בעסקיו, וכלשון הטור פסק מרן להלכה בשו"ע בסימן קנו': **"ואחר כך ילך לעסקיו, דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון, שאם אין לו מה יאכל - העוני יעבירנו על דעת קונו, ומ"מ לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי ותורתו קבע, כמו שמצינו בחסידים הראשונים, שהיו עושין מלאכתן עראי ותורתן קבע וזה וזה נתקיים בידן, כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, וישא ויתן באמונה".**

כף החיים (לרב פלאג'י)

רבי חיים פלאג'י בספרו כף החיים בסימן כא' סעיף ז' מתאר את המציאות הקיימת אצל רבים מהעוסקים במסחר, ומזה נלמד שיש בעיסוק במסחר סיכון, העלול להיות כרוך באיסורי תורה רבים, על כן אדם שפונה לעסוק במסחר צריך ללמוד את הלכותיהם ולשנן אותם תמיד: **"...והן בעוון זה הינם מעטים דנזהרים בזה, ותוכו רצוף שקר וכזב ועוול ועורמה ותחבולה, ושבועה לשוא ולשקר, ואחד בפה ואחד בלב, ומחוסרי אמנה, ומוציא שם רע, ומתכבד בקלון חברים, ואונאה וגזל ועושק וחמס, והרגיל בהם, נעשו לו כהיתר, וכאילו הוא מכת מדינה, וחושב דלא סגי בלאו הכי, ולא ידע דממונו כלה, ואחריתו עדי אובד, מלבד עונשו לעולם הבא".**

בין אדם לחבירו - אהבת הבריות - ספר החינוך

אהבת ישראל, נובעת מהציווי בתורה: **"ואהבת לרעך כמוך אני ה"** (ויקרא פרק יט', יח'), משמעותה לאהוב כל איש מישראל כגופו, לספר בשבחו, לחוס עליו ועל ממונו, ולרצות תמיד בטובתו. ביסוד ציווי זה - לרצות שיהיה לחבירו את כל ריבוי הטובה, כפי שרצוי שיהיה לעצמו. כפי שכתב בספר החינוך מצוה רמג'- מצות אהבת ישראל: **דיני מצוה זו כלולים הם בתוך המצוה, שכלל הכל הוא שיתנהג האדם עם חבירו כמו שיתנהג עם עצמו, לשמור ממונו ולהרחיק ממנו כל נזק, ואם יספר עליו דברים יספרם לשבח ויחוס על כבודו ולא יתכבד בקלונו...והמתנהג עם חבירו דרך אהבה ושלום ורעות ומבקש תועלתם ושמח בטובם, עליו הכתוב אומר: "ישראל אשר בך אתפאר" (ישעיהו מט' - ג')..."**

בתנא דבי אליהו

על הפסוק במיכה פרק ו' ח': "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך", דרשו חז"ל בתנא דבי אליהו רבה (איש שלום) פרשה כו': **כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני אהובי! כלום חסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדים זה את זה ותהיו יראים זה מזה, ולא ימצא בכם עבירה וגזל ודבר מכוער, שלא תבואו לידי פסול מעולם, לכך נאמר: הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך"**

מצוות אהבת הבריות, אין יסודה אישי מוסרי, אף לא חברתי תועלתי ואף לא לאומי במובן השטחי של מושג זה, אלא נשמתי. הנשמה הכללית של האומה הישראלית היא הרקע למצווה זו, היא סודה ויסודה.

מכאן שהטעם של המצווה: "ואהבת לרעך כמוך" הוא, מפני שכל אחד כלול בשני ומשלים אותו וכל נשמות ישראל כלולות יחד.

רבים מדברים על אהבת הבריות בכלל ואהבת ישראל בפרט, ואכן יש חשיבות רבה לדיבורים יפים אלו, ואין הקב"ה מקפח שכר שיחה נאה, וכאשר בני אדם משיחים כל שעה על אהבת הבריות, הרי הם מבשמים את האוויר ומעדנים ומרחיבים את הנשימה, ועולה התקווה שסוף הדיבורים הנאים להיות הודרים לנפש, מתפשטים בתוכה ונספגים בה ובוקעים וקורנים הימנה אל החיים. אולם כל זה אינו אלא מעט, וכדי שאדם יצליח ליטוע בליבו את האהבה, יש הכרח בפעולה מוקדמת של עקירת השנאה בין אדם לזולתו. יש להשניא את השנאה כדבר המכוער ביותר החותר תחת יסודות הקיום האנושי והלאומי.

אהבת השלום ושניאת המחלוקת - מקור בתלמוד

בכלל מצוות אהבת הבריות, לאהוב שלום ולשנוא את מחלוקת, ולהתרחק תמיד מריב ומדון, כפי שעולה מדברי הגמרא במסכת סנהדרין דף קי. המבארת שזו הייתה סיבת הליכתו של משה אל דתן ואבירם.

"ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר: ולא יהיה כקרח וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא: ביד משה לו, וכתיב התם: ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך".

מפרש רש"י: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת - שמחל על כבודו והוא עצמו הלך לבטל מחלוקת.

מסכת אבות

במשנה במסכת אבות פרק ה' משנה יז' מובא: **"כל מחלוקת שהיא לשם שמים - סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים - אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו".**

פירוש רבנו יונה

לרבנו יונה פירוש נפלא על תוצאות מחלוקת שהיא לשם שמים, ועל תוצאות המחלוקת שאינה לשם שמים:

"לומר כי מה שאמר כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, הכוונה שלעולם יתקיימו במחלוקת, היום יחלקו בדבר אחד, למחר בדבר אחר, למחלוקת יהיה קיים ונימשך ביניהם כל ימי חייהם, ולא עוד אלא שאורך ימים ושנות חיים יוסיפו להם. ושאינה לשם שמיים אין סופה להתקיים, רק במחלוקת הראשון יספו ימתו ושם ימותו, כמחלוקת של קורח".

כף החיים (לרב פלאג'י)

גדולי ישראל התריעו על הנזק העצום שבמחלוקת, וכן כתב רבי חיים פלאג'י בספרו כף החיים סימן א' אות ד'.

סמא דכלא להיות סבלן ומוחל על עלבונו, ולהיות מעביר על מידותיו, וטוב לו מכל הסיגופים ותעניות לכפרת נפשו, כמ"ש מוהרמ"ק ז"ל. ומדה טובה כזאת היא מרגלית שאין לה ערך, כמ"ש הרב מורה באצבע אות ו. יע"ש.

ואפילו בלבו לא יהא מרגיש כלל, כי זהו בכלל תועבת ה' כל גבה לב, כמ"ש הרב הקדוש בעל ר"ח שער הענוה פרק ג'. ואיתא בפ"ק דאבות דרבי נתן, לא יקפיד אדם על דבריו, והלא דברים ק"ו, ומה משה רבינו חכם גדול שבגדולים אב לנביאים, בשעה שהקפיד על דבריו שכח את דבריו, אנו על אחת כמה וכמה, מלמד שיהא אדם ממתין בדבריו, ולא יהא מקפיד על דבריו, ע"כ.

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

בתהלים פרק ב' פסוק ט': "**תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם**" ביאר מלבי"ם שהקב"ה אומר לעם ישראל שניתנת להם הרשות לרצוץ את הגויים שקמו על ה' – על עם ישראל בשבט ברזל, והם יהיו ככלי יוצר המוכן לקבל הניפוץ והשבירה לגמרי – כלומר הרשה גם להכריתם ולהאבידם לגמרי.

את פסוק י': "**ועתה מלכים השכילו הוסרו שפטי ארץ**" – מבאר מלבי"ם שעם ישראל שקיבל את רשותו של הקב"ה לרצוץ את הגויים שקמו עליהן פונה לגויים לתקן את דרכיהם ובכך ימנעו מאבדון: "**ועתה, רוצה לומר אחר שה' הרשה אותי ע"ז וכל ממלכות הארץ נתן בידי, ורק אם אשאל אכריתם ויאבדו, א"כ למה תמרדו ותמתינו עד עת שתאבדו, טוב שתשכילו עתה. השכילו הוסרו ר"ל השכילו זאת מצד הערת השכל וקבלו זאת מאהבה, או עכ"פ הוסרו מצד המוסר ויראת העונש העתיד לבא עליכם, ומצד זה**".

פסוק יא': "**עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה**" – הוא המשך הפניה לאומות העולם שיתקנו את דרכם, כדי שסופם יהיה טוב והרעדה תהפך לגילה: "**עבדו את ה' ביראה, ובזה תרויחו שלבסוף תגילו ברעדה הזאת שחרדתם ויראתם מן העונש. מפרש דבריו, נגד מה שאמר עבדו את ה' במה תעבדו את ה'?**"

את הפסוק האחרון פסוק יב': "**נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו אשרי כל חוסי בו**" מבאר מלבי"ם כסיום הפניה לאומות העולם "**נשקו בר**" - שיתחברו למבורר מאת ה'. פירוש אחר "**נשקו בר**" – שיהיו היו כמוץ הנושב וסובב את הבר והדגן, ולא כמוץ אשר תדפנו רוח.

"**נשקו בר, התחברו אל המבורר מאת ה', שבמה שתעבדו עבודת המלך משיח ה' ידמה כאילו אתם עובדים את ה'. וגם אמר נשקו בר, היו כמוץ הנושב וסובב את הבר והדגן, בל תהיו כמוץ אשר תדפנו רוח. לכן תפס מילת בר שהוראתו תאומית על המבורר והנבחר ועל הבר והדגן, ונגד מה שאמר ביראה, מפרש ממה יתיראו? פן יאנף ה' (הנזכר בכתוב הקודם) ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו, רוצה לומר אחר שרק במעט שיבער אפו תאבדו דרך, כמ"ש ודרך רשעים תאבד, וכ"ש שראוי לכם להתירא פן יאנף, שפעל אנף מורה על שמכלה חרון אפו בעונש נחרץ, ונגד מ"ש וגילו ברעדה מפרש כי אשרי כל חוסי בו ולכן תגילו אח"כ על שחסיתם בה**".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית, ושהספר מתאים ומועיל לכל סוגי בני האדם. את פסוקים י' עד יב' מפרש מלבי"ם שזו חוכמת המוסר שאומר האב לבנו - לדוגמא שלא ילך בחבורה עם אנשים שליליים, שיכולים לפתות אותו לעשות מעשה לא קיצוני - לפגוע בבני אדם, מבלי להורגם, אלא רק לקחת את ממונם והם ישארו בחיים.

את פסוקים יג ויד' מפרש המלבי"ם שהם דרכי הפיתוי – שעל ידי זה נמצא הון יקר מכסף וזהב וכדומה, ממנו גם הוא יקבל את חלקו בגורל.

את פסוק טו': "**בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם**". מפרש מלבי"ם שבפסוק זה חוזר האב אל בנו ומזהירו לא לבתפתות אליהם ולא ללכת איתם לא במסלול הראשי שלהם ולא בנתיבית הצדדיים, ומוסיף, שלא רק להימנע מללכת איתם, אלא לגמרי להימנע מלהיות במחיצתם.

"**בני אל תלך בדרך אתם, דרך הוא הדרך הגדול הקבוע לרבים, והנתיבות הם של יחידים, ומוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בדרך הגדול שלהם הקבוע לכולם, כי גם אל תלך בנתיבתם, בנתיב שהולך בו יחיד מהם.**

וגם מוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בצוותא חדא, כי גם אם הם אין הולכים שם מנע רגלך שלא תלך בנתיב שהלך בו יחיד מהם, כי הם ירצחו גם אותך:

את פסוק טז': **כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם**" מפרש מלבי"ם שאותם אנשים הם רצים אל הרע – ומתחיל להסביר לגבי גזל שהוא דבר שבקלות ניתן להסביר את הרוע שבו וזה לא נעצר שם ומגיע עד לרצח, ועוד שמי שמחיל להיות בחברתם קשה לו להימלט מהם.

"**כי רגליהם לרע ירוצו, האב מודיע לבנו הקטן שידע שכל מה שרצים הוא לרע כי הגזל הוא דבר רע, (בזה יתחיל האב ללמד את בנו בדבר שיבין בקל בשכלו, ומוסיף להסביר לו כי) חוץ ממה שהוא דבר רע ירצחו גם אותך, כי ימהרו לשפך דם, (וגם כל תחשוב שבתוך כך תשמט מידם, כי ימהרו לזה)**".

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. כמה פעמים ביום הקטיר הכהן הגדול את הקטורת?

א. לפחות פעמיים. ב. פעמיים, אחד בבוקר ואחד בערב.

ג. פעם אחת בכל יום - בבוקר. ד. פעם אחת בכל יום - בערב.

2. באיזה סדר תוארו בפרשה בגדי הקודש של הכהן הגדול?

א. לפי סדר חשיבותם. ב. לפי סדר שנמסר בסוד מה' למשה רבנו.

ג. לפי סדר הכנתם על ידי חכמי הלב. ד. לפי סדר לבישתם.

3. על איזה קורבן נאמר "קודש קדשים הוא לה'"?

א. על קורבן מוסף של יום שבת. ב. על קורבן מוסף של יום הכיפורים.

ג. על קורבן מוסף של ימים טובים. ד. על קורבן הקטורת.

שאלה עפ"י פירוש רמב"ן - כיתות ה' עד ח'

7. "וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת..." (פרק כח') ממי יקחו?

א. ישירות מן הציבור. ב. מאלעזר בן אהרון הכהן.

ג. מבצלאל ואחיסמך שהופקדו על מלאכת המשכן. ד. ממשה רבנו.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. כאשר ממנים כהן גדול אחר, את מי ממנים במקומו? (פרק כט')

א. את מי שמחליט המלך. ב. את מי שמחליט הנביא שבאותו דור.

ג. אם יש לו בן ממנים את בנו. ד. כל כהן אחר שיזכה במכרז.

5. "אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (פרק כח') למה הכוונה 'משפט בני ישראל'?

א. להחלטות לעשות דבר או לא. ב. לכפרה על עיוותי הדין במשפט.

ג. להזכרת צורכיהם של ישראל לפני ה'. ד. תשובות א' וב' נכונות.

6. "למה הכוונה: "לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה..." (פרק ל')?

א. לקטורת של נדבה. ב. להקטרת קטורת על ידי זר שאינו כהן.

ג. לקטורת שאינה כמתכונתה. ד. להקטרת קומצי המנחות.

שאלה עפ"י פירוש איבן עזרא - כיתות ה' עד ח'

8. "וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ..." (כח') באיזה סדר?

א. ילביש ביום אחד וימשח למחרת. ב. ילביש וימשח ביום אחד.

ג. ילביש וימשח יום אחרי יום לפי סדר לידתם. ד. אין חשיבות לסדר.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים על שם אשת החסד: אודליה פונקלר (תורג'מן) ז"ל הינה נקודת אור ביישוב פעילה בימים: ראשון, ורביעי בערב, וכן ביום רביעי בבוקר.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות ללימוד תורה משמעותי של אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941